

A 1814/kultur

Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta
pohjoismaisen median tutkivan journalismin osaamisen vahvistamisesta

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Bergenin yliopiston tutkivan journalismin keskukselta tehdään pohjoismaisen tutkivan journalismin keskus, joka voi yhdessä muiden pohjoismaisten laitosten, kuten Århusin Pohjoismaisen lehtimieskeskuksen (NJC) ja Göteborgin yliopiston journalistiohjelman kanssa yhteistyössä järjestää alueellisia workshoppeja, joissa teemana on tutkivan journalismin hankkeiden feature-toimituksen johtaminen, vaihto-ohjelmat ja tutkivan journalistiikan maisteriohjelmat.

Taustaa

Median merkitys hyvin toimivalle demokratialle on ratkaisevan tärkeä. Media muokkaa käsitystämme todellisuudesta, mahdollistaa ilmaisun ja keskustelun, määrittelee politiikan asialistan ja valvoo yhteiskunnan vallankäyttäjiä ja johtajia.

Yksi Pohjolan suurimmista vahvuuksista aikana, jolloin demokratiaan ja ilmaisunvapautteen kohdistuu paineita monessa maassa, on että meillä luottamusta, vahvat ja vakiintuneet demokraattiset instituutiot, laaja lehdistönvapaus ja valtio, joka perinteisesti kantaa vastuun julkisen keskustelun mahdollistamisesta.

On tärkeää ylläpitää monipuolista mediaa ja vahvistaa tutkivaa journalismia taistelussa digitaalista itseään toistavaa viestintää, sirpaloituvaa julkisuutta ja julkista keskustelua yhä enemmän sääteleviä globaaleja toimijoita vastaan. Resursseja vaativaa yhteiskunnallisesti tärkeää journalistiikkaa tarvitaan yhteiskunnan epäkohtien esille tuomiseen. Kaikkien aikojen asiakirjavuoto Panaman paperit vuonna 2016 oli satojen kansainvälisten mediaorganisaatioiden yhteistyön tulos. Uutisvälineiden mahdollisuudet priorisoida resursseja vaativaa journalismia poikkeavat paljon toisistaan.

Pohjoismaisissa toimituksissa on eniten kysyntää ja vähiten tarjontaa tutkivan journalismin hankkeiden feature-toimituksen päälliköistä. Taitavia toimittajia on paljon, mutta uutis- ja feature-päälliköiden osaaminen on pääasiassa päivittäisen uutisoinnin

alalta. Tietojen esiin kaivamisessa tarvitaan päivittäisestä uutistyöstä poikkeavia keinoja ja osaamista. Pääasiassa vain suurilla mediataloilla on riittävästi osaamista ja resursseja harjoittaa tutkivaa journalismia.

Vastauksena näihin haasteisiin kolme media-alan laitosta on käynnistänyt yhteistyön pohjoismaisen tutkivan journalismin vahvistamiseksi. Ehdotetaan, että ne perustavat pohjoismaisen tutkivan journalismin keskuksen, jota Pohjoismaiden ministerineuvosto rahoittaa neljän vuoden perustamisvaiheen ajan. Tavoitteena on vahvistaa etenkin paikallisten ja alueellisten toimitusten mahdollisuuksia tutkivan journalismin toimeksiantoihin.

Nämä kolme media-alan laitosta ovat Bergenin yliopiston tutkivan journalismin keskus, Göteborgin yliopiston journalistiikan, median ja viestinnän laitos (JMG) ja Århusissa sijaitseva Pohjoismaainen lehtimieskeskus (NJC). Laitokset työskentelevät jo nyt tahoillaan tutkivaan journalismiin liittyvän koulutuksen, tutkimuksen ja verkostoitumisen parissa.

Kaikissa laitoksissa on havaittu, että toiminnan jatkokehityksen kannalta on ratkaisevan tärkeää jakaa ja kartuttaa tutkivan journalismin osaamista pohjoismaisen yhteistyön avulla. Keskus voisi myös edistää tiedonsiirtoa suurten ja pienten mediatoimijoiden välillä sekä koko alan innovaatioiden ja menetelmien kehittämistä.

Luonnos keskuksen toimeksiannoksi:

- Etsivä täydennyskoulutus
Toimittajien täydennyskoulutusta tarjotaan jo Bergenissä ja Århusissa, mutta sitä suunnitellaan myös Göteborgin JMG-laitokseen. Keskuksen avulla varmistettaisiin koordinointi, menetelmäkehitys ja kurssien kokemustenvaihto.
- Stipendit ja toimituksen johtaminen
Paikallisissa ja alueellisissa toimituksissa on vähemmän resursseja, osaamista ja kokemusta tutkivan journalismin toimeksiantoihin. Tavoitteena on siksi tarjota asiantuntija-apua konkreettisiin hankkeisiin sekä myöntää pieniä stipendejä että koulutusta toimituspäälliköille. Kohderyhmään kuuluvat toimitajat kaikista Pohjoismaista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista.
- Toimittajakoulutuksen vahvistaminen
Kaikki kolme laitosta kouluttavat myös toimittajia. Pohjoismaainen tutkivan journalismin keskus antaisi mahdollisuudet tutkivan journalismin asiantuntijoiden ja toimittajaopiskelijoiden väliseen entistä virallisempaan yhteydenpitoon, ja sen kautta opiskelijat saisivat huippuosaamista ja ammatillisia verkostoja.
- Pienuhko tutkimushankkeet
Tutkivaa journalismia on tutkittu suhteellisen vähän, ja lisää tietoa tarvittaisiin kipeästi muun muassa tutkivan journalismin ehdoista, tekijöistä ja menetelmistä etenkin Pohjoismaissa.
- Joka toinen vuosi järjestettävä symposiumi alan toimijoiden kohtaamispaikkana

Keskus järjestäisi joka toinen vuosi symposiumin tutkijoille, toimittajille, toimituspäälliköille, opiskelijoille jne. Symposiumin tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia kokemusten vaihtoon, osaamisen kartuttamiseen ja verkostoitumiseen pohjoismaisella tasolla.

Pohjoismaiseen tutkivan journalismin keskuksen tarvittaisiin arviolta kaksi kokopäiväistä virkaa, jotka jaettaisiin kolmen laitoksen kesken. Lisäksi tarvitaan resursseja kahden symposiumin järjestämiseen, stipendivaroja ja varoja 3–4 pienehköön tutkimushankkeeseen sekä kurssien ja koulutusten vierailevia luennoitsijoita varten.

Tietoa laitoksista

Bergenin yliopiston tutkivan journalismin keskus (SUJO) on ainoa laatuaan Pohjoismaissa, ja se myöntää stipendejä ja tarjoaa tutkivan journalismin hankkeiden ohjausta etenkin pienille ja paikallisille toimituksille. SUJO järjestää myös tutkivan journalismin maisterikoulutusta. Se tarjoaa journalisteille ja toimittajille räätälöityä täydennyskoulutusta tiedon kaivamisesta sekä myöntää stipendejä ja apua majoituskuluihin. Vuoden 2017 lopussa perustettu SUJO tekee tiivistä yhteistyötä Norjan tiedotusvälineiden kanssa. Perustamisestaan lähtien keskus on ohjannut yhteensä 14:ää tutkivan journalismin hanketta Norjassa ja järjestänyt 20 työpajaa paikallisille toimituksille.

Göteborgin yliopiston journalismin, median ja viestinnän laitos (JMG) on yksi Ruotsin johtavista toimittajakoulutuksen ja mediatutkimuksen toimijoista. Koulutus on jo yli 15 vuoden ajan keskittynyt tutkivaan journalismiin. Vuonna 2016 laitos käynnisti tutkivan journalismin kansainvälisen maisterikoulutuksen. Laitoksen tutkimuksessa keskitytään erityisesti journalismiin, poliittiseen viestintään ja kriisiviestintään tiiviissä yhteistyössä niin ikään Göteborgin yliopistossa toimivan pohjoismaisen yhteistyöelimen Nordicomien kanssa.

Pohjoismainen lehtimieskeskus (NJC) perustettiin vuonna 1957 Århusiin, ja se on osa Tanskan media- ja toimittajakoulutusta. Se tarjoaa täydennyskoulutusta järjestämällä kursseja ja verkostoitumistapahtumia pohjoismaisille toimittajille. Niiden perustana ovat yhteiset pohjoismaiset arvot ja yleisradiotoiminnan vahva perinne, jossa keskitytään tutkivaan, kriittiseen ja uskottavaan journalismiin.

Kolmen laitoksen verkostoon kuuluvat muun muassa Media City Bergen -innovaatiokeskus (Norja), Medier & Demokrati -tutkimusohjema (Ruotsi), Linné-yliopiston FOJO-laitos (Ruotsi), Norjan kriittisen ja tutkivan lehdistön säätiö, Tanskan tutkivan journalismin liitto, Tanskan tutkivan journalismin keskus, Tanskan tutkivan journalismin yhdistys Et spadestik dybere, Grönlannin media-alan liitto Kreds 7, Färsearten journalistiliitto ja Islannin journalistiliitto.

Valiokunnan näkemykset

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta tukee sosiaalidemokraattisen ryhmän ehdotusta *pohjoismaisen median tutkivan journalismin osaamisen vahvistamisesta*. Tutkiva journalismi kasvaa kansainvälisesti niin verkostojen kuin menetelmienkin

osalta, ja on tärkeää, että Pohjoismaat ovat aktiivisesti mukana tässä, sillä meillä on paljon annettavaa ja opittavaa. Pohjoismaat voivat saada myös tärkeän aseman kansainvälisesti toimimalla jatkossakin hyvänä esimerkkinä lehdistönvapaudesta ja vahvasta journalismista. Valiokunta katsoo, että alan yhteistyön avulla Pohjoismaat voivat vahvistaa paikallisten toimitusten tutkivaa journalismia ja sen myötä lujittaa paikallista demokratiaa. Tämä voi myös osaltaan edistää tutkivaa journalismia ja sen menetelmiä koskevan osaamisen kartuttamista sekä tuoda yhteen alalla toimivia ihmisiä, toimituksia ja laitoksia.

Ehdotus on linjassa Islannin puheenjohtajakauden ohjelman tavoitteen kanssa, joka koskee informaatiokaaoksen ja vale uutisten torjumista. Ehdotus edistää myös kestävä kehityksen tavoitteiden alataavoitteen 16.10 toteuttamista: Taata julkinen tietojen saanti ja turvata perusvapaudet kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Kööpenhaminassa 28. tammikuuta 2020

<i>Anna Kólbrun Árnadóttir (Mifl)</i>	<i>Kjell-Arne Ottosson (KD)</i>
<i>Camilla Gunell (ÅSD)</i>	<i>Lars Mejern Larsson (S)</i>
<i>Daniel Riazat (V)</i>	<i>Mikko Kinnunen (kesk.)</i>
<i>Heidi Viljanen (sd.)</i>	<i>Simon Holmström (HI)</i>
<i>Jouni Ovaska (kesk.)</i>	<i>Veronika Honkasalo (vas.)</i>

Varauma

Konservatiivinen ryhmä, Vapaa Pohjola ja Edistyspuolue esittivät päätökseen varauman, sillä ehdotuksessa katsottiin olevan epäselvyyksiä rahoituksen, työnjaon ja pohjoismaisen hyödyn suhteen.

Konservatiivinen ryhmä, Vapaa Pohjola ja Edistyspuolue ehdottavat, että

Pohjoismaiden neuvosto ei jatka jäsen ehdotuksen (A 1814/kultur) käsittelyä.

Kööpenhaminassa 28. tammikuuta 2020

<i>Angelika Bengtsson (SD)</i>	<i>Tor André Johnsen</i>
<i>Lars Püß (M)</i>	<i>Vilhelm Junnila (ps.)</i>
<i>Norunn Tveiten Benestad (H)</i>	